

Жүрекледе ариу сюймеклик, бийик муратла эм керти къууанч туудургъан назмучу

Бу күнлөде жыз жыл болада Күлийланы Атабийин жашы Хажимуса түрганы (1910-1971ж). Түгүнгөн жери уа Отыры Чегемди. Малкъар саби-ятах келген биринчи төлөөндө. Баш-лонгиг классодан сора ой Кызын-да, Бахчисарайды да жети жыл окуль-анды. Андан сора Нальчикде типографияда, газетде да шилдегенди.

1932 жылда Аксондородарды оскер училесди боршы, алайда огузканын сора, күнгүлүк жашынан оскер күнгүлүкден эркин болуп, Нальчикге күй-тады. Миңде китап басында 1939 жыл-та дери корректор болуп ишлөйд.

Хажимуса Фин эм Улу Ата жүрт урушха да къытшаканды. Аллындан охымына дери түргүнгөн жүртүн ючон сермешгенди. 1945 жылда уа, къозу-от бошалып жарым жыл озгандан сора, Куулүү улу Хажимусаны да сюр-онда түргүнгөн халысын иеди-ле. Сәсөз, би зорлуктуу сини жүрөги да бек күйтөндө, саулугунтүү сидер-генди. Орта Азияда ой Кыргызны Кант районунда Ново-Покровка элин-де түрганды.

Поэтии биринчи назмупоры Фрунзе-де «бизнэ сезоббө» деген малкъар по-этими күнгүлүк жашынан ишлөнди. 1957 жылда бесмөнөнчкөннөрдөн. Ок жашын-ча халыкта би түргүнгөн күй-тады, Хажимуса китап басмагында иш-лөргө кирди. Ауушунчун дери ой мын-дан китеңгенди.

Ани биринчи китапта «—Каштани шахар» — 1959 жылда чындыбы. Ол жын-га тап келишиң лирика назмуданда «Малкъар позицияны антологиясына» күралынды. Андан сора да, Хажи-

Муса биринчи китап басмалагындын: «Көрүштүч», «Каштани жары», «Оз-дымда жылла», «Акъ булут» эм башка-парын. Куулүү улуу назмупоры «Мин-Тау» («Шүлгүкү») журналда, газет-леде да басмалана түргандында, «Малкъар позицияны антологиясына» да киргендиле ала.

Юбилей

Жарыкълыкъыгъа итиниу

Күлийланы Хажимусан назмупоры жумшактук жал-лыкта, хөчкүлүк эшитиле-диге, жөрөкен жылтыйда-ла. Алада поэтии жумшак-лыкты көлөпсөнкө, жумалыкъынчыкъырьманды-ла. Кынантызыкъ түрдүр-майдына. Жашаңу жанын-дан жаращарырыгъа, къо-лайын эттере болукъ сизим-лен, таллуваны жаккай-дына.

Поэтии чыгармачылыгъында бең маңында жашы, сәсөз, табигатына бла сюймеклини күсөндөн жа-зылаган назмупорында. Алада Хажимусан суратлау амаларында жашаңында, ари келешкендеги, сәзим бөлшөн, эсер таңда-лын. Сабаңиң көндөн көрдүлүнди. «Акъ дарынгэ кө-мөш ача чакчанын» дег суратлағандын, он төнгеш-дири, көз түрдүн шарт ке-лип, көртеплиг, айбатылышы да бла заузык этириди.

Поэтии назмупорындан бизге халад жөрөкен, ариу сәзло, ари инети жарыкъ адам къарайди. Не сәз, ол адам да ачыу-башуу сынай-анды, кынынчын та да көр-генди. Аланы барын иштүнду-руча, къууанчун сынайын-да болганды.

Поэтии окузкучуга эс тап-дырында суратлау кюнчелер, маңында болгандын көз-деги болукълар, «Кече», «Эркян», «Көртептөндөн», «Көрт-пүр», «Акъ жүртүм» деген, дагыда башка чыгармалары окузбулган көнөн көт-редипе, аңа көп тюрлөр жаш-туршүрүш халылан таса-ларын ача, сагышын этири-диле.

Айл бла дин Күлийланы Хажимусан жашаңу жарыкъору-ча көрөрек сой-

Хажимуса ахалдары бла бирге.

ген, алай көргөнчина сурат-лагын пост баштагын эссе-түбәз. «Малкъар пози-циянын түрдөн», «Көрт-пүр», «Акъ жүртүм» деген, айл да башка чыгармалары окузбулган көнөн көт-редипе, аңа көп тюрлөр жаш-туршүрүш халылан таса-ларын ача, сагышын этири-диле.

Айл бла дин Күлийланы Хажимусан жашаңу жарыкъору-ча көрөрек сой-

Сёзню устасы

Күлийланы Атабийин жашы Хажимуса жөрөкен бла жаңын тизигинен ас-ламысы, айхад да, таулу къызын ариуулукъун, чыра-лыптынчын, суу сураты-лыптын анын-дайында, тү-тра уа төлгөн беге. Улуп, та-рен, көти сюймеклини са-лаут жырын, баям, анын уста айткан, жаны-къыны бла да бийик чуунууга берилген таулу къаламчыл-да бир бязы:

Кионларим меннү мидах
оззала,
Не ойнамайма,
колмеймей...
Кылыш туманын кирип
тұрама,
Кылай стерге білмеймей.
Мен жолда барасм - ай-
барасма,
Мен сени излеп көзлерим,
Бары түргүнгөн алмай-
чиексан,
Чыкыым къалапта
сөзлерим.

Бу назм тизигине не къа-
дар тюрсон, болу, тюрле-
ну, ачынан күнгөн күн-
нөн күнгөн. Лирика жи-
гитиниң науна да, гүрүш-
ла да, къууанчы да, арма-
лу да уаухтысын болмай-

анча дигирал суратлайды
Күлүүн иштүн, Хажиму-
сача, шатык, төрөн, уста
бигелген, артыгырақда
бююнчын, көп тюйон-
дие. Хар жаңынчын сә-
ни, энчи жаны болғанча, Жа-
зыланын сөзлөндөн күлүүн
ижи, науыт-налмас
минчакша бир бир къалы-
рында, жанларында, жа-
рыкъында, көп күйтүн-
дие. Бизни эсбизи, көл-
бизиң энди бисуасыгын-
да жарайтлы, күрүл-
ан айырмасы, нюр күйтүн-
дие. Бизни күйтүн-
дие.

Күлүйланы Атабийин
жашы Хажимуса огузупу,
жүнкүлүк көлбейт, жа-
нын күнгөн күнгөн
адам болттын. Аны на-
зм тизигине, айхад да,
кесине шайдалы:

Тау болмаса, суу да
бомзаса, айырмасы,
Суу болмаса, жер унамас
чагырга.

Суу болмаса, тенгизле да
күрүлупла,
Орнларлы күм тюз болуп
турурла.
Бюон а, уллы поэтибизи,
100-жыллыгына жоралап,
Күлийланы Хажимусан ай-
рыма назму түркемеси бла
сизин шагырын еттере со-
ме...

БЕПЛАЙАНЫ Муталин,

КҮЛИЙЛАНЫ Хажимуса

Биз кетекиң миңдан, ары, уаляшы-
ла, Тын жарын жана жаша салыгы-
на. Он жерледе жаша жүртүлөрбүз,
Биз болуп анда жаша къылышын.

Жаны жүртүлөз ишишербиз, кочсанын,
Кыралыпбыз биши маҳтаб соөрчча.
Урунчун жигиттери болупрүз,
Зар адамда биже кэралп көрч.

ЁМИОРДИ ТИИМЕ КӨЛҮНГЕ
Мени жөрөп биң бек айруды,
Койлон таңда билюп,
Эрнелрими күрткөз тәди
Көркөн демейм къалып.

Мен жолда барасм, алай бара-
ма сени излөп көзлерим.
Бары түргүнгөн, алмайдым күн-
чаксын къалап сөзлерим.

Мен, армаз болуп, алай жүртүм,
Бары күнгүлүк көмийм,
Мени кионларим мудах озала,
Жиоректе тынчылкы бермейин.

Мен жолда барасм, алай жүртүм,
Мени кионлариды, көлмейдим,
Соймекли ота көмийм адам,
Он сюймеклини билмейди.

Жиоректем миң бер көктарды,
Ма сени түрлүн элинге,
Жашаңу жиерим болсан сени мени,
Емидорд тиимем көлөнгө.

КЕЧЕ
Кече къаралып көлед,
Киче жарынан кичин,
Къонаркы къара күшчүчика,
Эки кынайын ийлүп.

Көзине күнгөн, алай күнгөн көлед,
Күнгөн күнгөн көлед, күнгөн күнгөн,
Санырда күнгөн көлед.

Бу тамаша күздерет
Акылдың бәлдө,
Улуп таңында күнгөн күнгөн,
Түнүк таңында күнгөн.

Көзине күнгөн көлед, күнгөн күнгөн,
Күнгөн күнгөн көлед, күнгөн күнгөн,
Санырда күнгөн көлед.

Акылдың күнгөн күнгөн күнгөн,
Күнгөн күнгөн күнгөн күнгөн,
Күнгөн күнгөн күнгөн күнгөн.

ТЕРГИМЕССИ ОЗУП?
Тергимесси озуп кеткен конлени?
Биогондо кин архын биге көлмейд,
Сени ионч жөрөп көлмейд.

Нек эс да аурумайын азама,
Антыла деп, муну санга казама,
Баш сөзлөө инанын сен, къарама,
Кел, дарын бол көсиг салган жарама.

Омакынаны, көлөмдөн айтама,
Жашаңу барын сен берсе,
Кионмада да көз алпайдын биммей,

Түнүк таңында күнгөн күнгөн,
Күнгөн күнгөн күнгөн күнгөн.

КЕЗИОУ ЗАКЪ ЖОЛДА
Кезом уацк жылга сийон къарайды,
Соймекли от көшүптөн көлтүп.
Көдөк күнгөн күнгөн күнгөн.

Түнүк таңында күнгөн күнгөн,
Күнгөн күнгөн күнгөн күнгөн.

иң алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

Хажимуса жашаңу жарыкъору-
ча көрөрек сой-

ген, алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

Хажимуса жашаңу жарыкъору-
ча көрөрек сой-

ген, алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

Хажимуса жашаңу жарыкъору-
ча көрөрек сой-

ген, алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

Хажимуса жашаңу жарыкъору-
ча көрөрек сой-

ген, алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

Хажимуса жашаңу жарыкъору-
ча көрөрек сой-

ген, алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

Хажимуса жашаңу жарыкъору-
ча көрөрек сой-

ген, алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

Хажимуса жашаңу жарыкъору-
ча көрөрек сой-

ген, алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

Хажимуса жашаңу жарыкъору-
ча көрөрек сой-

ген, алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

Хажимуса жашаңу жарыкъору-
ча көрөрек сой-

ген, алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

Хажимуса жашаңу жарыкъору-
ча көрөрек сой-

ген, алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

Хажимуса жашаңу жарыкъору-
ча көрөрек сой-

ген, алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

Хажимуса жашаңу жарыкъору-
ча көрөрек сой-

ген, алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

Хажимуса жашаңу жарыкъору-
ча көрөрек сой-

ген, алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

Хажимуса жашаңу жарыкъору-
ча көрөрек сой-

ген, алай көргөнчина сурат-
лагын пост баштагын эссе-
түбәз. «Малкъар пози-
циянын түрдөн», «Көрт-
пүр», «Акъ жүртүм» деген,
айл да башка чыгармалары
окузбулган көнөн көт-
редипе, аңа көп тюрлөр жаш-
туршүрүш халылан таса-
ларын ача, сагышын этири-
диле.

Айл бла дин Күлийланы

